

Att sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor – en delredovisning av regeringsuppdraget

Dnr: BO 2025-0091

Innehåll

Inledning.....	3
Barnombudsmannens roll och uppdrag	3
Mål	4
Genomförda aktiviteter.....	4
Inriktning för utvecklingsarbetet	5
Plan för fortsatt arbete.....	8
Ekonomisk redovisning	9
Bilaga	9

Inledning

Barnombudsmannens uppdrag är att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). I detta uppdrag ingår att regelbundet föra dialog med barn och unga för att få kunskap om deras situation och åsikter i aktuella frågor och att samla statistik och annan kunskap om barns och ungas levnadsvillkor.

Enligt lagen (1993:335) om Barnombudsman ska myndigheten samla kunskap och sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor¹ samt belysa levnadsvillkor för flickor respektive pojkar och för barn som definierar sig på andra sätt.² Under många år sammanställde Barnombudsmannen sådan statistik i det internetbaserade verktyget Max18. Barnombudsmannen stängde ner verktyget år 2021 då kostnaderna var höga samtidigt som antalet användare var lågt. De senaste åren har Barnombudsmannen sammanställt statistik producerad av andra myndigheter och belyst olika aspekter av barns levnadsvillkor i myndighetens årsrapporter, årsredovisningar och återsrapportering av olika regeringsuppdrag.

Riksrevisionen presenterade 2024 en granskning av statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen, i huvudsak rörande åren 2017–2023. Riksrevisionen konstaterar att Barnombudsmannen inte har sammanställt statistik om barns och ungas levnadsvillkor sedan 2021. Riksrevisionen rekommenderar att regeringen förtydligar behovet av statistiken och ser över ansvaret för genomförandet.³ I efterföljande skrivelse bedömer regeringen att Barnombudsmannens sammanställning av statistik inte uppfyller regeringens förväntningar, men anser att myndigheten även fortsatt är bäst lämpad att genomföra uppgiften.⁴ År 2024 initierade Barnombudsmannen ett arbete för att analysera och utveckla arbetet med statistik på myndigheten.

Enligt Barnombudsmannens regleringsbrev för 2025 ska myndigheten redogöra för hur den, på kort och lång sikt, planerar att fullgöra uppgiften att sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor. Uppdraget ska delredovisas senast den 1 september 2025 och slutredovisas den 2 mars 2026.⁵

Mot denna bakgrund har Barnombudsmannen, i enlighet med regleringsbrevet för 2025, påbörjat ett långsiktigt utvecklingsarbete för att definiera vilka statistiska områden som ska följas, hur materialet ska analyseras och hur resultaten ska göras tillgängliga. Arbetet ligger i linje med myndighetens ökade fokus på att lyfta fram barns och ungas egna röster i kombination med statistiskt underlag.

Barnombudsmannens roll och uppdrag

I förarbeten kopplade till Barnombudsmannens uppgift att sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor beskrivs följande:

- Barnombudsmannens roll är att bevaka efterlevnaden av barnkonventionen genom att bland annat samla in, sammanställa och analysera fakta, inklusive statistik, som belyser barns och ungas levnadsvillkor och att sprida kunskap till en bred målgrupp.⁶

¹ 3 § lag (1993:335) om Barnombudsman.

² 1 § förordning (2007:1021) med instruktion för Barnombudsmannen.

³ Riksrevisionen (2024). *Statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonvention: Höga ambitioner men otillräckligt genomförande*, RiR 2024:5.

⁴ Regeringens skrivelse 2024/25:9. *Riksrevisionens rapport om statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonvention*.

⁵ Regeringen. Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Barnombudsmannen. Beslut S2025/00979.

⁶ Jfr. SOU 1999:65. Barnombudsmannen – företrädare för barn och ungdomar.

- Samverkan med andra myndigheter är avgörande. Exempelvis noteras att SCB producerar basstatistik medan Barnombudsmannen kan sammanställa och prioritera material för publicering.⁷
- Viktiga kunskapskällor är givetvis barn och unga själva, men också vuxna som arbetar med dem.⁸
- Det behövs ett uppföljningssystem inom olika barnrättsliga målområden med indikatorer som kan följas systematiskt över tid. Statistiken behöver redovisas på nationell, regional och lokal nivå. Syftet är att underlätta för beslutsfattare att förstå barns och ungas levnadsvillkor och understödja prioritering av insatser i förhållande till barnets rättigheter.⁹

Betydelsen av statistik och barns upplevelser i genomförandet av barnets rättigheter har uppmärksammats av FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén). Detta för att bland annat upptäcka diskriminering eller ojämlikheter under hela barndomsperioden och inom olika områden, exempelvis inom familj och skola.¹⁰

I förhållande till Sverige har kommittén i dess senaste rekommendationer uppmärksammat brister och påtalat att systemet för datainsamling behöver stärkas med både kvalitativa och kvantitativa indikatorer inom alla områden av barnkonventionen. Dessutom rekommenderas att insamlad data delas upp efter ålder, kön, funktionsnedsättning, geografisk plats, etniskt och nationellt ursprung och socioekonomisk bakgrund för att möjliggöra analys av barns situation, särskilt barn i utsatta situationer. Framför allt betonas behovet av data om diskriminering av barn, barn med funktionsnedsättning, statslösa barn och barn med "okänd nationalitet", barns socioekonomiska situation och våld mot barn, inbegripet övergrepp, vanvård och sexuellt utnyttjande, barn i gatumiljöer, barn som bor på tillfälliga boenden och barn som hoppar av och är frånvarande från skolan.¹¹

För att kunna genomföra uppdraget på ett ändamålsenligt sätt kommer Barnombudsmannen att beakta dessa barnrättsliga perspektiv.

Mål

Barnombudsmannens arbete med statistik ska bidra till att identifiera och synliggöra skillnader mellan den bild som officiell statistik ger och den verklighet som barn och själva beskriver, samt att identifiera kunskapsluckor rörande barns och ungas situation i samhället. Det yttersta målet är att verka för att barns och ungas levnadsvillkor förbättras och säkerställa att alla barn i Sverige får sina rättigheter tillgodosedda.

Genomförda aktiviteter

Under våren 2025 har Barnombudsmannen analyserat behovet av ytterligare kunskap i form av statistik utifrån luckor i den officiella statistiken och utifrån insikter och slutsatser från djupintervjuer med barn och unga.

Vidare har myndigheten genomfört möten med olika myndigheter och nätverk för att få deras perspektiv på relevanta barnrättsliga målområden och indikatorer, viktiga målgrupper och hur

⁷ Jfr. Proposition 2001/02:96. En förstärkt Barnombudsman.

⁸ Jfr. Proposition 2001/02:96. En förstärkt Barnombudsman.

⁹ Jfr. Proposition 2009/10:232. Sveriges strategi för att stärka barnets rättigheter.

¹⁰ FN:s kommitté för barnets rättigheter (2003). Allmän kommentar nr 5. Allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter (artikel 4, 42 och 44.6), CRC/GC/2003/5, p. 48–50.

¹¹ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/6–7, p. 10, 17, 26, 36, 38.

vi bäst når dem samt för att utforska samverkansmöjligheter. Barnombudsmannen har träffat Socialstyrelsens barnrättssamordningsgrupp (25 april 2025), de nationella samordnarna för mänskliga rättigheter respektive barnets rättigheter vid länsstyrelserna (6 maj 2025), Sveriges kommuner och regioners kommunala barnrättsnätverk (8 maj 2025), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (14 maj 2025), Statistiska centralbyrån (20 maj 2025), Myndigheten för delaktighet (30 maj 2025) och Institutet för mänskliga rättigheter (23 juni, 2025).

Några av iakttagelserna och slutsatserna från dessa möten är:

- Det finns möjligheter att skapa synergier mellan olika myndigheters arbete med liknande uppdrag.
- Det finns ett intresse för att samverka kring sammanställning, analys och kommunikation av statistik.
- Tips på vilka målgrupper som kan nås inom och genom myndigheter, kommuner och nätverk har delats.
- Det har lämnats inspel på vilka målområden som är bland de mest intressanta att följa inom kommunerna, exempelvis en god utbildning, en god levnadsstandard och bästa möjliga hälsa.
- Stöd erbjuds till att sprida statistik till kommunala och regionala verksamheter som ett underlag till prioriteringar för barns och ungas bästa.

Den sammantagna bilden av Barnombudsmannens interna arbete, analyser och möten har legat till grund för den inriktning som föreslås.

Inriktning för utvecklingsarbetet

Barnrättsliga målområden

En grundförutsättning för Barnombudsmannens arbete med statistik är att identifiera, sammanställa, analysera och kommunicera ett urval av indikatorer inom olika barnrättsliga målområden. Dessa indikatorer ska utgöra en grund för att sprida kunskap om barns och ungas levnadsvillkor till en bred målgrupp och underlätta för beslutsfattare att förstå problem och kunskapsbrister kopplade till tillämpningen av barns rättigheter.

Beslut om vilka barnrättsliga målområden som prioriteras behöver bygga på följande:

- Ett barnrättsligt perspektiv med utgångspunkt i barnkonventionen samt barnrättskommitténs allmänna kommentarer och rekommendationer.
- Barns och ungas perspektiv och delaktighet, exempelvis i val av målområden, vid analys och spridning av statistik, vid utvärdering och utveckling av metoder för att samla in statistik samt för att identifiera kunskapsluckor kring barns och ungas levnadsvillkor.

De barnrättsliga målområden som föreslås ligga i fokus för sammanställning och analys av statistik är:

1. Rätten att skyddas mot alla former av våld (artikel 19).
2. Rätten till bästa möjliga hälsa (artikel 24).
3. Rätten till utbildning (artikel 28 och 29).

4. Rätten till en god levnadsstandard (artikel 27).

Som pilotområde med start 2025 sätter Barnombudsmannen ett fokus på våldsutsatthet, skillnader mellan grupper av barn och geografiska platser, rättsväsendets respons samt barns upplevelser av samhällets stöd. Exempel på statistik som ska sammanställas och analyseras är förekomsten av våld mot barn, anmälnings- och lagföringsfrekvens för olika former av våld och i olika delar av landet samt barns och ungas upplevelser av skydds nätet.

Kriterier för urvalet av statistik

Viktiga kriterier för urvalet av statistik är att indikatorerna ringar in det de avser att mäta samt att de kännetecknas av hög tillförlitlighet (validitet respektive reliabilitet). Indikatorerna behöver också vara framtagna med metoder som är tydliga och transparenta. För att möjliggöra analys av barns situation, särskilt barn i utsatta situationer, behöver indikatorerna i möjligaste mån:

- följas systematiskt över tid,
- delas upp på nationell, regional och lokal nivå, samt
- delas upp utifrån olika faktorer som ålder, kön, utsatthet för våld och andra övergrepp, funktionsnedsättning, socioekonomisk bakgrund med mera.

Insamling och sammanställning av statistik

Barnombudsmannen ser två övergripande strategier i arbetet framåt. Den ena strategin är att samla in och sammanställa den statistik som olika myndigheter regelbundet samlar in och redovisar, exempelvis med stöd av registerbaserade data och nationella enkätstudier. Därtill kan även andra datakällor inkluderas, bland annat från forskning och civilsamhälle.

Den andra strategin är att samla in egen statistik. Sedan 2024 har sammanställningar och analys av statistik samt framtagande av enkäter utgjort kunskapsunderlag i flera rapporter som Barnombudsmannen har producerat. I arbetet med årsrapporten för 2025 uttryckte referensgrupper av barn och unga att det behövdes enkätstudier som kompletterade djupintervjuer med frihetsberövade barn och unga. Myndigheten genomförde därför en enkätundersökning bland barn och unga som befann sig på SiS ungdomshem och häkten. Enkätresultaten har analyserats i flera rapporter som fått ett starkt gensvar från berörda myndigheter samt uppmärksammats i media. Statistiken har sammanställts utifrån enkätresultaten (se bilaga). Arbetssättet med enkäter genomsyrar även arbetet i Barnombudsmannens aktuella uppdrag om att utreda barns erfarenheter av olika former av våld och förtryck.

Barnombudsmannen ser även ett behov av att utveckla en barnbarometer som med regelbundna intervaller kan mäta hur barn och unga själva upplever sina levnadsvillkor och tillgången till rättigheter, utifrån specifika och aktuella teman. Barnbarometern ska:

- ge möjligheter att kombinera kvantitativa och kvalitativa data,
- fungera som en temperaturmätare över tid,
- komplettera den officiella statistiken, samt
- vara ett underlag för beslutsfattare, professionella samt barn och unga.

Analys av statistik

Barnombudsmannen ska genom analys av statistik om barns och ungas levnadsvillkor belysa viktiga områden som behöver samhällets åtgärder. Statistiken är ett underlag inför beslut för att säkerställa att alla barns rättigheter tillgodoses i Sverige.

Barnombudsmannen avser att analysera statistik med hjälp av såväl kvantitativa som kvalitativa metoder. Med hjälp av kvantitativa metoder kan olika indikatorer analyseras utifrån faktorer som utveckling över tid och jämförelser mellan olika barngrupper avseende bakgrundsfaktorer som kön, funktionsnedsättning och socioekonomisk status. Med hjälp av kvalitativa metoder kan Barnombudsmannen analysera barns och ungas erfarenheter och perspektiv på de frågor som myndigheten avser utreda.

Genom att kombinera barns egna berättelser med systematiska statistiska underlag kan Barnombudsmannen:

- bidra med kunskap om barn och unga som saknas i den befintliga, officiella statistiken (exempelvis barn och unga som är frihetsberövade, barn som lever i en hedersrelaterad kontext eller andra former av utsatthet),
- upptäcka skillnader och kunskapsluckor rörande barns och ungas levnadsvillkor och deras möjligheter att tillvarata sina rättigheter,
- tillhandahålla sammanställningar och analyser av statistik som är relevanta ur ett barnrättsperspektiv, samt
- skapa underlag som synliggör barns och ungas faktiska situation för statliga myndigheter, regioner och kommuner och andra professionella som fattar beslut som rör barn och unga.

Detta arbetssätt möjliggör identifiering av luckor i statistiken, till exempel inom ett visst målområde eller för en viss barngrupp.

Att sprida statistik till en bred målgrupp

Barnombudsmannens sammanställda och analyserade statistik kan spridas på olika sätt. Några exempel kan vara följande:

- Att redovisa övergripande statistik på myndighetens webbplats.
- Att publicera rapporter med mer fördjupad information och analyser.
- Att använda myndighetens sociala medier för att öka allmänhetens medvetenhet om barns och ungas situation.

Innehåll och spridning behöver anpassas efter olika målgrupper och deras behov.

Barnombudsmannens preliminära målgrupps- och behovsanalys identifierar såväl primära som sekundära målgrupper. De primära målgrupperna är:

- Beslutsfattare. De högst ansvariga för frågor som berör barnets rättigheter inom statlig, regional, och kommunal verksamhet. För att underlätta för beslutsfattare att förstå barns och ungas levnadsvillkor och understödja prioritering av insatser i förhållande till barnets rättigheter behöver beslutsfattare statistik på nationell, regional och lokal nivå.
- Professionella. Personer som i sin yrkesutövning arbetar direkt med frågor som rör barn och barns rättigheter, strategiskt och/eller direkt med barn och unga

- Barnombudsmannen. I arbetet med att bevaka och driva på efterlevnaden av barnkonventionen ska Barnombudsmannen använda sig av sammanställd och analyserad statistik som belyser barns och ungas levnadsvillkor. Statistiken ska integreras i myndighetens olika uppdrag och verksamheter för att främja Barnombudsmannens vision och mål.

De sekundära målgrupperna är:

- Barn och unga. För att öka kunskapen och medvetenheten kring barns och ungas levnadsvillkor behöver barn och unga också ta del av sammanställd och analyserad statistik anpassad efter deras ålder och mognad.
- Media. Journalister som önskar kunskapsunderlag till reportage om barn och unga kan ha nytta av statistik om deras levnadsvillkor.

Plan för fortsatt arbete

Arbetet fram till slutrapporten i mars 2026 kommer att fokusera på att etablera långsiktigt hållbara strukturer för insamling, analys och tillgängliggörande av statistik om barns och ungas levnadsvillkor. Målet är att stärka kunskapen om barns och ungas levnadsvillkor och för att säkerställa att barns egna erfarenheter blir en tydlig del av beslutsunderlaget i Sverige.

Fastställa barnrättsliga målområden och indikatorer

Barnrättsliga målområden och indikatorer kommer att fastställas och följas systematiskt över tid. Beslut om dessa kommer att tas i ljuset av barnrättsliga perspektiv, barns och ungas egna prioriteringar och uttryckta behov samt analys av aktuell kunskap och identifierade kunskapsluckor.

Det är angeläget att Barnombudsmannens nya arbetssätt svarar upp mot de brister som Riksrevisionen och FN:s barnrättskommitté har påtalat. Det innebär att minska diskrepansen mellan officiell statistik och barns och ungas upplevelser samt att stärka Sveriges möjligheter att följa upp barnkonventionens genomförande med fokus på de förbättringar som direkt gynnar barns och ungas rättigheter i praktiken.

Ta fram en handlingsplan

En konkret handlingsplan ska tas fram med förslag på insamling, sammanställning och analys av data och metoder för att integrera barns och ungas egna röster i det statistiska arbetet. Syftet är att säkerställa att fylla i de luckor där det idag saknas statistik om barns och ungas situation och att ingen grupp av barn förblir osynlig i statistiken.

Handlingsplanen ska även inkludera konkreta förslag på långsiktig samverkan med statistikansvariga myndigheter samt andra relevanta aktörer som kommuner, regioner och civilsamhället. Förslagen ska främja en effektiv användning av befintlig statistik, skapa möjligheter att samordna insamling av data samt säkerställa att barns perspektiv alltid beaktas inför planering, insamling och analys av statistik. Målet är att bygga en hållbar infrastruktur för barnrättsbaserad statistik i Sverige.

I handlingsplanen ska Barnombudsmannen också lämna förslag på hur myndigheten regelbundet ska följa upp och utvärdera arbetet med statistik.

En digital plattform behöver utvecklas inom Barnombudsmannens webbplats där sammanställd och analyserad statistik och barns egna upplevelser presenteras. Denna plattform behöver vara enkel att uppdatera, användarvänlig och tillgänglig för beslutsfattare, professionella samt barn och unga. Syftet är att förmedla kunskap till en bred målgrupp och

bidra till att alla barn och unga får sina rättigheter tillgodosedda i enlighet med barnkonventionen.

Preliminär kostnadsberäkning 2026–2028

För att genomföra uppdraget att sammanställa, analysera och kommunicera statistik om barns och ungas levnadsvillkor har vi gjort en preliminär kostnadsberäkning för de kommande tre åren.

En preliminär kostnadsberäkning för utveckling och drift av webb för sammanställning, analys och kommunikation av statistik om barns och ungas levnadsvillkor.

	2026	2027	2028
Personalkostnader	1 000 000 kr	1 000 000 kr	1 000 000 kr
Utvecklingskostnader	200 000 kr	200 000 kr	200 000 kr
Driftkostnader	200 000 kr	200 000 kr	200 000 kr
Totalt	1 400 000 kr	1 400 000 kr	1 400 000 kr

Ekonomisk redovisning

För genomförandet av uppdraget har Barnombudsmannen hittills nyttjat 412 258 kronor från anslag 5:2 Barnets rättigheter, anslagsposten 6 Barnets rättigheter - till Barnombudsmannen.

Bilaga

Se separat bilaga för resultat från enkät till barn och unga som befinner sig på låsta institutioner.

Beslut i detta ärende har fattats av barnombudsmannen Juno Blom. Föredragande har varit utredaren Shahram Mansoory. I den slutliga handläggningen har även avdelningschefen Erik Henriksson deltagit.

2025-08-26

Juno Blom

Barnombudsman

Shahram Mansoory

Föredragande

Barnombudsmannen
Box 22106
104 22 Stockholm
Telefon: 08-692 29 50
info@barnombudsmannen.se
www.barnombudsmannen.se